

ע"פ 599/19 - שמואל דטיאשוילי, בעצמו נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 599/19

לפני: כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופטת ג' כנפי-שטייניץ
כבוד השופט י' כשר

המערער: שמואל דטיאשוילי

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על הכרעת הדין וגזר הדין של בית המשפט
המחוזי בירושלים ב-תפ"ח 57043-09-14 מיום
29.10.2018 ומיום 12.12.2018 בהתאמה, שניתנו
על ידי השופטים ר' כרמל, כ' מוסק ו-ש' רנר

תאריך הישיבה: ו' באב התשפ"ב (03.08.2022)

המערער: בעצמו

בשם המשיבה: עו"ד שרית משגב

בשם נפגעי העבירה: עו"ד ורד אנוך

פסק-דין

1. המערער - שמואל דטיאשוילי (להלן: המערער), הורשע ברצח פרודתו - אביטל (טלי) רוקח ז"ל (להלן: המנוחה), לאחר שדקר אותה בעשרות רבות של דקירות סכין. בערעורו, הוא משיג על כך כי הדקירה הקטלנית שחדרה למוח הקטן של המנוחה, עמוד השדרה הצווארי, חוט השדרה וגזע המוח והביאה למותה, היא חבלה תולדת אחת מני דקירותיו הרבות.

2. הרשעת המערער הייתה לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק), בנוסחו הקודם. בהתאם, נגזר עליו עונש של מאסר עולם ותשלום פיצוי בסך 258,000 ש"ח לנפגעי העבירה.

הערעור שלפנינו מופנה כלפי הכרעת דינו וגזר דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (השופטים ר' כרמל, כ' מוסק ו-ש' רנר) ב-תפ"ח 57043-09-14 מהימים 29.10.2018 ו-12.12.2018, בהתאמה.

עיקרי כתב האישום

3. במשך 23 שנים המערער והמנוחה היו נשואים ולהם שלושה ילדים בגירים. בשלוש השנים שקדמו לרצח, המערער והמנוחה חיו בנפרד וניהלו הליך גירושין ממושך.

ביום 10.8.2014, המערער פגש את המנוחה באוטובוס בדרכה לעבודתה. לאחר שהשניים ירדו מהאוטובוס, שוחחו במשך מספר דקות, במהלכן המערער גנב את מכשיר הטלפון הנייד של המנוחה. בגין זאת, המנוחה הגישה תלונה במשטרה ומסרה כי המערער התקשר אליה מספר פעמים באותו היום; מסר לה פרטים מהודעות אישיות אשר היו שמורות במכשיר הטלפון שלה; וציין כי ראה תמונות בטלפון שלה. עוד תיארה, כי התחננה בפניו ששייב לה את הטלפון אך המערער איים שפיץ "דברי בלע" ו"יגרום לה להתאבד", היא סירבה לדרישתו להיפגש בביתו. בהמשך היום, המערער שלח לאמה ולאחותה של המנוחה מסרונים המתייחסים לחייה האישיים ובהם האשים אותה בבגידה בו (אירוע זה יכונה להלן: אירוע גניבת הטלפון). המערער נחקר בחשד לגניבת הטלפון ולאיומים כלפי המנוחה ובהמשך "סירב לשתף פעולה עם החוקרים" ונעצר, אך שוחרר לאחר מכן בתנאי הרחקה מהמנוחה.

בהמשך, המערער פנה למספר אנשי קשר שהופיעו בטלפון של המנוחה, ובפניותיו כלל דברי בלע, גידופים ואיומים כלפיהם, בעודו מבקש להיפגש עימם. במועד מסוים, המערער הפיק חוברת מודפסת צבעונית הכוללת תכתובות ותמונות מתוך "שיחות וואטסאפ" שניהלה המנוחה בטלפון שלה (לעיל ולהלן: החוברת המודפסת).

מספר שבועות לאחר מכן, ביום 28.8.2014, המנוחה התלוננה במשטרה כי המערער תקף אותה בביתו ואיים עליה. לטענתה, המערער התקשר אליה מספר פעמים במהלך היום ואיים כי יהרוג אותה ואת הגברים עימם היא בקשר. כמו כן, המנוחה שהתה בביתו של המערער מספר שעות, במהלכן הציג בפניה סכין וגרזן; איים להתאבד; היכה אותה; מנע ממנה לצאת מהדירה; איים לקשור אותה; השכיב אותה על הרצפה; ואיים עליה באמצעות סכין. רק לאחר שהמנוחה צעקה כי "תעשה כל אשר ירצה", המערער התרצה, הפסיק את מעשיו ואמר למנוחה כי ישובו לחיות יחד

ויבשרו זאת למשפחותיהם. בסמוך, השניים הלכו לבית אחותו של המערער - איזולדה. שם, לאחר שהמנוחה הבהירה כי אינה מתכוונת לשוב ולחיות עם המערער, איים זה האחרון על המנוחה כי יהרוג אותה, את אמה, את אחותה ואת בנם ת'. בשלב זה, איזולדה הוציאה את המערער מביתה (אירוע זה יכונה להלן: אירוע האיומים). ביום 29.8.2014 המערער נעצר ונחקר ב"אזהרה" ובהמשך שוחרר בתנאי הרחקה מהמנוחה.

במועד מסוים, גמלה בליבו של המערער ההחלטה לרצוח את המנוחה.

לקראת דיון בעניינם של המערער והמנוחה בבית הדין הרבני האזורי בירושלים ביום 7.9.2014, המערער חשש כי בית הדין יורה בדיון על מאסרו כדי "לכפות" עליו גט. שלושה ימים קודם הדיון, ביום 4.9.2014, המערער ארז בתיקו את הסכין, הגרזן ועותק של "חוברת מודפסת" ונסע לכיוון בית המנוחה. במקלט הבניין בו התגוררה המנוחה, המערער נפגש עם בנו ש', וזה האחרון מסר לו כי המנוחה לא מעוניינת לפגוש אותו. בתגובה, המערער איים לפגוע בעצמו, וביקש להראות לש' את הגרזן. בהמשך, לבקשת ש', המנוחה שוחחה עם המערער בטלפון ואמרה לו כי אינה מעוניינת להיפגש עמו. באותה העת המנוחה לא ידעה כי המערער שוהה במקלט הבניין.

המערער, שידע כי המנוחה אמורה לצאת מביתה בדרכה לצפות בהופעה, ארב לה בחדר המדרגות, הוציא את הסכין מהתיק ומנרתיקה, ותחב אותה במכנסיו. בצאת המנוחה מדירתה, המערער הפתיע אותה מאחור משהגיעה בסמוך אליו, התקדם לעברה, וזו נבהלה וצעקה. המערער רץ לעברה, אחז בצווארה, גרר אותה ודקר אותה באמצעות הסכין בכל חלקי גופה. המנוחה נפלה ארצה על גבה, והמערער המשיך לדקור אותה בעודו עומד מעליה. המנוחה ניסתה להתגונן באמצעות ידיה, אך המערער הסיט את ידיה ודקר אותה בפלג גופה העליון; בראשה; ובמקומות נוספים.

על פי הנטען בכתב האישום, המערער דקר את המנוחה כ-50 פעמים. בין היתר, בחלקו האחורי של ראשה, דקירה שחדרה למוח הקטן, עמוד השדרה הצווארי, חוט השדרה וגזע המוח. במעשיו, המערער הוביל למותה של המנוחה, אשר נגרם כתוצאה מנזק חמור למוחון וגזע המוח, בשל "פצע הדקירה בראש מאחור" (להלן: הדקירה הממיתה).

תמצית הכרעת הדין

4. בית המשפט המחוזי הרשיע את המערער, בתום שמיעת הראיות, בעבירת הרצח לפי סעיף 300(א)(2) לחוק, בנוסחו הקודם, כפי שיוחסה לו בכתב האישום.

5. חלק ניכר מהכרעת דינו של בית המשפט המחוזי מעמת את גרסת המערער עם הראיות והעדויות שהובאו על ידי התביעה. משכך, למען הבהירות, אציג תחילה את תמצית גרסת המערער הרלוונטית להכרעת בית המשפט המחוזי, כעולה בעיקר מעדותו בבית המשפט המחוזי (פרוטוקול הדיון מהימים 1.3.2017, 7.3.2017 ו-28.3.2017).

6. המערער והמנוחה הכירו בהיותם צעירים, ונישאו בשנת 1991, חרף התנגדות משפחותיהם. לגרסתו, הם אהבו אהבת נפש והוא עודנו אוהב את המנוחה ועל אף המריבות ביניהם שכללו קללות וגידופים, ו"מאות הפרידות"

במהלך השנים, מעולם לא הכה את המנוחה (פרו' מיום 1.3.2017 עמ' 563 ש' 23). עוד סיפר, כי לאחר פרידתם בשנת 2011 השניים לא שבו לחיות יחד ובשלב מסוים בית הדין הרבני החליט לכפות עליו ליתן גט למנוחה (שם, עמ' 567 ש' 29-עמ' 568 ש' 10; עמ' 579 ש' 18).

7. אשר לאירוע גניבת הטלפון, המערער טען כי עשה כן כדי "להביא הוכחות למה שהיה חשד מבוסס שהיא בוגדת" (שם, עמ' 591 ש' 20-21), והבהיר כי בהפקת והפצת החוברת המודפסת ביקש לבייש את המנוחה כדי שתפסיק את מעשיה. לאחר שהשתחרר ממעצרו בגין גניבת הטלפון, המערער הרגיש פגוע והחליט "אני משדר לאנשים מסר שירעדו להם הביצים. שאנשים ירעדו ימותו מפחד... פה מדובר באנשים בנפשות הפועלות שהתעסקו איתה... קניתי גרזן. קניתי סכין... והתחלתי לשדר הודעות לאנשים" (שם, עמ' 614 ש' 1-20).

לגרסת המערער, ביום 24.8.2014 הציג למנוחה את הסכין והגרזן והיא בתגובה החלה לרעוד. אז, הבהיר לה כי אלו לא נועדו לפגוע בה, אלא "לעשות לעצמי ולגמור את עצמי" (שם, עמ' 639 ש' 14-עמ' 640 ש' 21).

בהמשך, לשיטתו, ביום 28.8.2014 - שבו התרחש אירוע האיומים, המנוחה הצהירה בשיחה עמו כי היא רוצה למות וכי תעשה זאת באמצעות נטילת "כדורים". מאחר שלדבריו לא רצה כי תפגע בעצמה, הזמין אותה לבוא לביתו בתואנה כי שם ייתן לה את "הכדורים" (שם, עמ' 634 ש' 20-26; עמ' 636 ש' 1-2). בהגיעה לביתו, המערער ניסה להרגיע אותה, בעודה מבהירה לו כי לא תשוב אליו מבלי שהסבירה מדוע.

עוד תיאר, כי בהמשך הערב "אני לקחתי את טלי [המנוחה - י' א'] ואני השכבתי אותה בכוח על הרצפה... ותפסתי את הסכין שלי לתקוע לי ככה... היא צעקה שמואל לא. אני אעשה מה שאתה רוצה... אז אמרתי לה... אני לא רוצה שתעשי שום דבר שאת לא רוצה בו... את מעוניינת לחזור בבקשה... היא אמרה לי כן. פתאום עוד פעם כן היא חוזרת" (שם, עמ' 643-644). נוכח האמור, המערער טען כי הופתע למשמע הצהרת המנוחה בפני אחותו כי היא לא "חוזרת אליו" (שם, עמ' 647 ש' 27-עמ' 648 ש' 6).

באותו הערב המערער נעצר ונחקר, בין היתר, בחשד לניסיון רצח וחבלה בנסיבות מחמירות. משהבין כי בגין החשד המיוחס לו הוא עלול לרצות עונש מאסר ממושך, פנה למנוחה ודרש ממנה כי תכתוב "תצהיר" המבהיר כי הדברים המיוחסים לו בתלונה לא היו ולא נבראו (שם, עמ' 655).

8. לגרסת המערער, ביום חמישי ה-4.9.2014 - יום הרצח, ניסה להיפגש עם המנוחה כדי שתחתום על "תצהיר" כאמור. זאת, מאחר שסבר כי הוא עתיד להישלח למאסר בעת הדיון בבית הדין הרבני, שלושה ימים לאחר מכן. בהיותו נחוש להשיג "את התצהיר ויהי מה" (שם, עמ' 662 ש' 5), המערער נכנס למקלט בניין מגוריה של המנוחה, והחביא מאחורי ספה את התיק ובו סכין, גרזן והחוברת המודפסת. אלו הובאו, לטענתו, כדי שיוכל לסיים את חייו במקום וכדי שהמשטרה לא תמצא אותם במהלך חיפוש שייערך בביתו (שם, עמ' 663 ש' 1-11).

המערער, אשר ידע כי בכוונת המנוחה לצאת מביתה להופעה עם אחותה, המתין לה במקלט. בזמן זה, פנה לבנו ש' וביקש ממנו כי ישכנע את המנוחה להיפגש עמו על מנת לשוחח, ולאחר מכן שלח לו הודעת טקסט בה נכתב "אבא מת שלום" (שם, עמ' 666 ש' 10). בהמשך לכך, המנוחה התקשרה למערער והדגישה כי היא לא מוכנה לדבר

או להיפגש איתו. בשלב זה, לדברי המערער, החליט כי ישוחח עם המנוחה בצאתה מהבית ולקח איתו את הסכין "אם היא תתחיל לצעוק ולהשתולל ומשטרות ואני לא יודע מה אני אוציא את הסכין ואפחיד אותה" (שם, עמ' 668 ש' 2-3).

עוד תיאר המערער כי שמע את רעש צעדיה של המנוחה בחדר המדרגות, "הציץ" ממחבואו, והמנוחה שהבחינה בו בתגובה קראה "שמואל מה אתה עושה פה? הצילו". בשלב זה, רץ לעברה, תפס אותה בעורף אך לא חנק אותה, לטענתו; הצמיד לגופה את הסכין; דרש ממנה להיות בשקט; וירד איתה במדרגות לכיוון המקלט. המנוחה הצליחה להשתחרר מאחיזתו וצעקה לעזרה, בעודו מנסה "לסתום את פיה". את אשר התרחש תיאר כך:

"אני יודע שהיינו על הרצפה. איך הפלתי אותה? אני לא יודע... בקיצור היא שוכבת על הרצפה ככה. כשהרגלים לכוון הקיר. והראש לכיוון המעקה. והיא צורחת וצועקת אבל צרחות נוראיות. הצילו הוא דוקר אותי. הצילו אז אני ישר התכופתי. עכשיו בגלל שהיא משתוללת עם הרגלים אז באתי לידה לצידה. אם היא שוכבת ככה והרגלים הם ככה. ופה היא משתוללת עם הרגלים אז אני באתי מהצד ואני רכנתי עכשיו אני לא יודע אם ממש עם הברכים עד הרצפה או רק רכנתי ועם יד אחת אני מנסה לסתום לה את הפה. ועם היד השנייה אני מנסה להשתלט על הרגלים והיא עם כל הרגלים בום וטררח וטררח מזה כנראה אירעו הדקירות האלה שאני יודע שאירעו כנראה באזור הרגלים... ואני רואה אותה פתאום שוכבת. עכשיו אני מסתכל עליה. והיא מסתכלת עלי בעינים... עכשיו היא לא זזה. היא ללא תזוזה... אני מסתכל ואני רואה אותה ואני רואה הכל דם שלולית של דם... עכשיו הבנתי ראית את כל הדם ירד לי הלב לתחתונים אני הבנתי שמהו פחדתי שלא יקרה לה משהו. ואני מבין בקיצור קמתי קמתי... והדבר היחיד שעולה בדעתי זה לצאת כדי שמישהו יבוא יעזור" (שם, עמ' 672-674).

המערער הוסיף וטען כי לא ייתכן שהמנוחה נדקרה יותר מ-40 פעמים, מאחר ולדבריו שהה במקום "שניות ספורות" וכי אינו יודע כיצד נגרמו דקירות כה רבות בגוף המנוחה. כמו כן, ביחס ל"דקירה הממיתה" בחלקו האחורי של ראש המנוחה, המערער טען כי לא ייתכן שהוא ביצע אותה, הן מאחר שהמנוחה שכבה על הגב בעוד פצע הדקירה האמור הוא בעורפה; הן מאחר שלפי הודעת הפרמדיק שהגיע לזירה, זוהה דופק אצל המנוחה לאחר מספר דקות של החייאה והיא פונתה לבית החולים בעודה בחיים (ת/29).

משכך, לטענתו "הדקירה הזו היא כנראה אירעה בזמן שהיא הייתה נתונה לחסדיכם אתם מערכת החוק והאכיפה..." (פרו' מיום 28.3.2017 עמ' 919 ש' 11-12) וכי בינתיים "היא נשארה חיה לא חיה זה קרה במקום אחר" (פרו' מיום 1.3.2017 עמ' 677 ש' 8-26).

9. בהכרעת הדין נדחתה גרסת המערער, תוך שבית המשפט המחוזי מתאר כי המערער "אינו מעורר לא אמינות ולא מהימנות". נקבע, כי המערער ארב למנוחה במקלט בניין מגוריה, מתוך רצון להיפגש עמה.

על סמך עדות לילך, אחות המנוחה, נקבע כי בעת שהמתינה למנוחה ברכבה בחניית הבניין, הבחינה במנוחה יורדת במדרגות ובשלב מסוים המערער אחז באלימות בשיער ראשה וגרר אותה, תוך שהיא זועקת לעזרה.

גרסת המערער לפיה לא דקר את המנוחה אלא היא נדקרה מאליה בעת שניסתה להיחלץ ממנו, נדחתה מכל וכל, משזו נסתרה מנסיבות האירוע; נוכח הפגיעות המרובות באיבריה השונים של המנוחה כמפורט בדו"ח הפתולוגי

(ת/43); מדברי המערער בחקירתו הראשונה במשטרה לפיהם דקר את המנוחה כדי להשתיקה; ומעדויות השכנים, אשר ראו ממרחק קצר את המערער דוקר את המנוחה מספר דקירות, והעידו כי לא חדל מדקירותיו: "מוציא את היד וחוזר ודוקר" (פרו' מיום 6.12.2015 עמ' 320 ש' 2).

כמו כן, על יסוד עדות לילך נדחתה גרסת המערער כי הגיע לבניין מגורי המנוחה כדי לשוחח עמה ולשכנע אותה לתת לו "תצהיר" כאמור. תחת זאת, נקבע כי עם תחילת המפגש בין השניים בחדר המדרגות התרחש האירוע האלים כלפי המנוחה ללא כל ניסיון הידברות.

10. בית המשפט המחוזי הוסיף, כי בעוד שהמערער הרחיק עצמו מהדקירה הממיתה בראשה של המנוחה, מכלול הראיות מלמד כי זו נוצרה במקום האירוע ועל ידי המערער. כך נלמד, בין היתר, משלולית הדם הגדולה שהקיפה את גוף המנוחה ובעיקר בסמוך לראשה, כעולה מעדות המערער עצמו ומעדות הבן ש', אשר ניסה לחסום את זרימת הדם מפצע הדקירה.

אף צוין, כי שלולית דם שכזו אינה יכולה להיות תולדת פציעות קלות יחסית אשר נגרמו למנוחה באזור רגליה. בנוסף, בהודעת הפרמדיק שהגיע לזירה (ת/29) פורט כי זוהתה דקירה יחסית גדולה "בעורק הראשי בצוואר מתחת לאוזן", וכי הוא החל בפעולות החיאה כשלמנוחה לא היה דופק ולא הייתה נשימה.

המערער ביקש להסתמך על התרשמות הפרמדיק לפיה אף שלא זוהה דופק אצל המנוחה ברגע הראשון, לאחר שנעשו לה פעולות החיאה, זוהה דופק והיא פונתה לבית החולים בעודה בחיים. בהתייחס לטענה זו, בית המשפט המחוזי קבע כי בעת הגעת המנוחה לבית החולים היא הייתה ללא דופק וללא נשימה. כך נקבע על בסיס דבריו של הפתולוג ד"ר קוגל כי הפרמדיק למעשה הבחין ב"פעילות חשמלית" של הלב, ואולם אין בהופעת "פעילות חשמלית" של הלב כדי ללמד על כך שאדם עודנו בחיים. בהתאם, לשיטת ד"ר קוגל, הפרמדיק טעה בסוברו שהמנוחה נותרה בחיים בעת הזו (פרו' מיום 24.1.2017 עמ' 566 ש' 28-עמ' 576 ש' 3).

11. יתר טענות המערער ועיקרי גרסתו לפיהם הגיע לפגוש את המנוחה במטרה להשיג "תצהיר" ונשא עמו סכין כדי "להפחיד אותה" בלבד - נדחו אף הם. נקבע כי הראיות מלמדות בבירור על כך כי משעה שהמערער הבין כי המנוחה נחושה בכוונתה להתגרש ממנו, ואף לא ליצור עימו כל קשר, הוא הגיע לביתה עם סכין וגרזן במטרה להמיתה.

ברקע למעשיו, בין היתר, עומדים כעסו על קשריה, לטענתו, עם גברים אחרים ועל התלונה במשטרה שעלולה לסבך אותו; זעמו על כך שהמנוחה שללה את שובם לחיים משותפים, חרף "הסכמתה" לכך באוזניו קודם לכן; והעובדה כי לא היה יכול להשלים עם כך שהמנוחה ביקשה לנתק כל קשר איתו באופן סופי.

נקבע, כי ניתן ללמוד על כוונתו להרוג את המנוחה גם מהתנהלותו לאחר ביצוע הרצח. המערער עזב את הבניין, יצא לרחוב, חצה את הכביש, השליך את הסכין לעבר אחד השיחים, התיישב על ספסל בתחנת האוטובוס כשידיו מגואלות בדם והדליק סיגריה. שם, פגש את ס' ג', אשר בהודעתו מסר כי במענה לשאלתו את המערער מדוע דקר את המנוחה, השיב "היא זונה הולכת עם גברים נשואים".

12. בהינתן האמור, נקבע כי היסוד העובדתי בעבירת הרצח התקיים, וכן כי הוכחו גם רכיבי היסוד הנפשי: על סמך השימוש בכלי קטלני, ריבוי הפגיעות בגוף המנוחה, הפקרתה לאחר הדקירות, טיב הסיכון שנוצר לחייה והמניע למעשיו - נקבע כי המערער החליט להמית את המנוחה; עוד נקבע כי המערער הכין עצמו למפגש עם המנוחה, כשהוא נושא עמו מראש סכין קטלנית, ובעודו מתחבא וממתין למנוחה פרק זמן ממושך עובר לרצח; וכן הובהר כי המנוחה לא עשתה דבר אשר יש בו שמץ התגרות העולה כדי קנטור מצידה.

13. אשר על כן, בית המשפט המחוזי הרשיע את המערער בעבירת רצח בכוונה תחילה, כפי שיוחסה לו בכתב האישום. בהתאם, נגזר על המערער עונש מאסר עולם ותשלום פיצוי בסך 258,000 ש"ח לחמשת נפגעי העבירה.

התנהלותו הדיונית של המערער

14. בשל חריגותיה, אין מנוס מלהרחיב על התנהלותו הדיונית של המערער, הן בהליך קמא הן בהליך הערעור. לדברים חשיבות רבה להתמשכות ההליכים והדיונים עד לשמיעת הערעור ועל כן אפרטם.

15. כתב האישום הוגש בשנת 2014. תשובת המערער לכתב האישום הוגשה ביום 1.2.2015, זאת בין היתר עקב חילופים מרובים של סנגורים מטעמו של המערער. בתשובת המערער לכתב האישום, הודיע הסנגור שייצגו בשלב זה כי "אין מחלוקת... שהמנוחה איבדה את חייה על ידי הנאשם [המערער - י' א']", ואולם בסמוך, המערער הגיש מכתב בכתב ידו בו ביקש למחוק את הצהרת הסנגור. בהמשך, ולאחר מספר דחיות, המערער הגיש תשובה נוספת לכתב האישום בה כפר בסעיף העבירה שיוחסה לו וטען כי כתב האישום "מופרך ומגמתי".

במסגרת ההליך בבית המשפט המחוזי, מדיון אחד למשנהו, ייצגו את המערער סנגורים שונים, אשר הוחלפו פעם אחר פעם לאחר שסרב לשתף עימם פעולה משסבר כי אופן ניהול ההליך על ידם לא משביע רצון. לאחר שהוחלפו חמישה סנגורים, בעוד ההליך מתנהל מספר שנים בטרם בא לסיומו שלב שמיעת הראיות, בית המשפט המחוזי הבהיר כי "ההליכים בתיק זה נמשכו ונמשכים מעבר למקובל, אפשר לומר מעבר לסביר" וקבע כי סנגורי המערער, מטעם הסנגוריה הציבורית, לא ישוחררו מייצוג, חרף בקשותיו ובקשותיהם. עוד צוין, כי משניתן למערער פרק זמן של למעלה מחמישה עשר חודשים לצרכי הגנתו, ואף על פי כן נמנע מהבאת ראיות או עדים מטעמו - לא תהיינה דחיות נוספות ונקבע מועד למתן הכרעת הדין.

בית המשפט המחוזי הלך כברת דרך ארוכה לקראת המערער ואיפשר לו להגיש סיכומים באמצעות סנגוריו או באופן עצמאי; להגיש סיכומים בעל פה; להביא ראיות מטעמו, אף שלא עשה כן במועדים הקבועים, ובמשך חודשים רבים; ולהגיש "כל מסמך שברצונו להגיש". אף על פי כן, המערער לא הגיש דבר רלוונטי מלבד מכתבים חוזרים ונשנים בהם בית המשפט המחוזי לא מצא, ככלל, דברי טעם, בלשון המעטה.

בית המשפט המחוזי ציין בהכרעת הדין כי משעה שתמה עדות המערער בבית המשפט ונערכה חקירה נגדית, הוא חדל מלשתף פעולה עם סנגוריו; לא זימן עדים או הביא ראיות מטעמו; ונמנע מהשמעת או הגשת סיכומים. הובהר,

כי עסקינן במערער "מתוחכם ומניפולטיבי" אשר מבין היטב את השלכות התנהלותו, הנובעת משיקולים מחושבים השמורים עמו. עוד צוין, כי במסגרת ההליך המערער גילה יכולת התבטאות, הבנה ושליטה בפרטים, לצד התפרצויות והערות במהלך הדיונים ושימוש תכוף בניבולי פה חריפים בהתייחס למנוחה, בני משפחתה, פרקליטי הצדדים, ואף כלפי מותב בית המשפט, עד אשר בית המשפט נאלץ להורות על הרחקתו מאולם הדיונים.

עד כאן התנהלות המערער בערכאה הדיונית, וכעת להתנהלותו בהליך הערעור.

16. ביום 24.1.2019 הוגשה הודעת הערעור על ידי המערער, בכתב ידו, ללא נימוקי הערעור. עוד בטרם קרם ההליך עור וגידים - נערמו קשיים רבים, החלטתו של הרשם ר' גולדשטיין למנות למערער סניגור מטעם הסניגוריה הציבורית, נתקלה בסירוב של המערער והסניגוריה גם יחד. זו האחרונה התנגדה בשל סירובו העיקש של המערער להיות מיוצג על ידי סניגור מטעמה ולנוכח התנהלותו כלפי הסניגורים מטעמה בבית המשפט קמא. אף המשיבה סברה כי באופן חריג אין לכפות על הסניגוריה הציבורית את הייצוג, ויש לאפשר למערער לייצג את עצמו.

בכל זאת, בהחלטה מיום 12.11.2019, הרשם גולדשטיין נמנע משחרור הסניגוריה הציבורית מייצוג המערער, נוכח עבירת הרצח בה הורשע, תוך שהוא מאפשר למערער לערוך בעצמו את נימוקי הערעור. לכך, הוקצתה למערער תקופה בת ארבעה חודשים, והובהר כי הדיון בערעור יתקיים לאחר מכן אף אם לא יוגשו נימוקי הערעור, בשים לב לאמור בסעיף 203 סיפה לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: חסד"פ) המקנה לבית המשפט סמכות "לדחות את הערעור מטעם זה בלבד".

בהתקרב המועד הנקוב להגשת נימוקי הערעור, בית משפט זה נעתר לבקשות ארכה מטעמו של המערער, אך הודגש כי לא תינתנה ארכות נוספות, ופעם נוספת צוינה סמכותו של בית המשפט לפי סעיף 203 לחסד"פ לדחות את הערעור היה ולא יוגשו נימוקי הערעור. כ-עשר פעמים ניתנו למערער ארכות להגשת נימוקי הערעור, החל מחודש מרץ 2020 וחוזר חלילה, בעוד הדיונים הקבועים בעניינו נדחים שוב ושוב משלא הוגשו נימוקי הערעור במועד.

נוסף על בקשות הארכה, בין לבין, נדחתה בקשת המערער לקביעת הרכב מורחב בעניינו; נדחה ערעור שהגיש על החלטות הרשם; נדחו בקשות מטעמו לקיום דיון בעניין הגשת נימוקי הערעור; ונדחו בקשות לעיון חוזר בהחלטות בית המשפט.

גם לאחר שנימוקי הערעור לא הוגשו בחלוף פרק זמן נוסף של כ-שנה שניתן להגשתם, בית משפט זה קבע ביום 23.8.2021, בהחלטת המשנה לנשיאה נ' הנדל, כי עליו "להגיש אפוא הודעה לבית המשפט, ובה להציג תקופה קונקרטי וריאלית שבסופה יוכל להגיש את נימוקי הערעור, בהינתן הדחיות שכבר ניתנו בהליך זה". הודעה כאמור מטעם המערער - לא הגיעה במועד הנקוב בהחלטה, וגם ביחס להודעה זו המשנה לנשיאה נ' הנדל נתן למערער ארכות להגשתה.

בהודעתו המערער ביקש ארכה של שנתיים נוספות להגשת נימוקי הערעור. משהערעור הוגש בראשית שנת 2019, ונוכח התנגדות המשיבה ומשפחת המנוחה, המשנה לנשיאה נ' הנדל נתן ביום 2.11.2021 למערער ארכה להגשת נימוקי הערעור עד ליום 1.4.2022, תוך שהדגיש, פעם נוספת, את סמכות בית המשפט לדחיית הערעור היה

ולא יוגשו הנימוקים במועדם. בכל זאת, נעתר המשנה לנשיאה נ' הנדל ביום 13.4.2022 לבקשת המערער לדחייה נוספת והחליט כי בשל "טעמים מעשיים, ועל מנת לאפשר למערער למצות את ההליכים השונים הנוגעים לאופן הגשת נימוקי הערעור ניתנת בזאת ארכה אחרונה להגשתם - עד יום 12.6.2022".

כאשר התיק הועבר לטיפול בהרכב שבראשותי לקראת מועד הדיון, ומאחר שלא הוגשו נימוקי הערעור, קבענו כי תתקיים ביום 21.6.2022 ישיבת תזכורת במעמד הצדדים ובנוכחות נציג מהסניגוריה הציבורית. בדיון זה, ביקשנו את עמדת המערער לגבי ייצוגו בערעור, משסברנו כי ישנו קושי של ממש בקיום דיון בערעור לגופו כאשר המערער מייצג את עצמו. בפתח הדיון אף הצענו למערער כי בכל מקרה קולו יישמע, כך שלצד טיעוני הסניגוריה, יתאפשר לו לטעון בעצמו בפני בית המשפט ביחס לגוף הערעור. אולם, המערער התמיד בסירובו לקבלת ייצוג מטעם הסניגוריה הציבורית והדגיש "אני לא מעוניין בהם לא סומך עליהם ולא רוצה שייצגו אותי בגלל כל הכשלים החמורים שגרמו לעיוות דין נפשע בתיק העיקרי. אני לא רוצה את העזרה שלהם" (פרו' מיום 21.6.2022 עמ' 3 ש' 28-29). משלא עלה בידינו, פעם אחר פעם, לשכנע את המערער להסתייע בסניגוריה הציבורית ואף לאפשר לו במקביל לטעון בפנינו ככל אשר יחפוץ, פטרנו את הסניגוריה הציבורית מייצוגו.

בהמשך ישיבת התזכורת המערער הלין על נהלי שירות בתי הסוהר אשר בגינם, לשיטתו, נמנעה הגשת נימוקי הערעור. כמו כן, הסתבר כי בשל אי הבנה כביכול, כאשר אחיינית המערער ניסתה לאחרונה להגיש בשמו את נימוקי הערעור בכתב יד, הדבר לא התאפשר לה. משכך, בהחלטתנו מיום 23.6.2022 קבענו כי לקראת הדיון הקבוע ביום 3.8.2022 -

"אנו מאפשרים למערער להגיש את נימוקיו בכתב או בהדפסה ככל שיבחר לעשות, וזאת עד לא יאוחר מיום 10.7.2022, ואם לא יעשה כן - הודעת הערעור תמחק.

מחיקת הערעור לא תחסום את המערער מהגשת ערעור בעתיד לבית משפט זה, ובלבד שהודעת הערעור תכלול את נימוקי הערעור.

[...] לתשומת לב מדור בלתי מיוצגים, היה ומאן דהוא מטעמו של המערער יתייצב ויבקש להגיש נימוקי ערעור, בין בכתב יד ובין בהדפסה, יש לקבלם".

בתגובה להחלטה זו, באת כוח המשיבה ציינה את התמשכות ההליך בתיק זה ואת רצון בני משפחת המנוחה אשר "משתוקקים ליום בו יוכלו להותיר את ההליך המשפטי מאחוריהם". בנסיבות דנן, הותרנו על כנו את הדיון הקבוע ליום 3.8.2022 וציינו בהחלטתנו כי "היה ולא יוגשו נימוקי הערעור בכתב עד הדיון האמור, המערער יתבקש לטעון בעל-פה את טיעונו לגוף הערעור במועד שנקבע לשמיעת הערעור".

המערער נמנע מהגשת נימוקי הערעור וביום 3.8.2022 התקיים בפנינו הדיון בערעור, במהלכו שמענו באריכות ובקשב רב את טיעוני המערער, כעולה מפרוטוקול הדיון.

17. התנהלות דיונית חריגה זו מחייבת מספר הערות. אורך הרוח יוצא הדופן שהפגין בית משפט זה כלפי המערער נבע מן הרצון לאפשר למערער לקבל את יומו בבית המשפט כדי שיוכל לשטוח טענותיו כראות עיניו, לשם הכרעה עניינית של בית המשפט בערעור לגופו. משעסקינן בערעור על הרשעת המערער בעבירת הרצח - העבירה החמורה ביותר בספר החוקים, אשר מלבד העונש החמור הקבוע בצידה מותירה "אות קין" על הרוצח, מצאנו לנכון לאפשר למערער למצות את טיעונו בטרם יוכרע הערעור בעניינו.

יודגש, כאמור, כי משנימוקי הערעור לא הוגשו למרות הדחיות והארכות הרבות שניתנו לפני משורת הדין למערער לעשות כן, היה בסמכותנו להורות על דחיית הערעור, כפי שנעשה בעבר גם ביחס לנאשם בעבירת הרצח (ראו: ע"פ 460/08 פרץ נ' מדינת ישראל (16.11.2011)).

בעניינו, אמנם לא הוגשו נימוקי ערעור, אולם התקיים דיון שארך למעלה מ-חמש שעות, במהלכו שמענו באריכות את טענות המערער בהתייחס לגוף הערעור. גם לאחר הדיון, הרבה לפני משורת הדין, נעתרנו לבקשת המערער ליתן לו ארכה נוספת להגיש בנוסף נימוקי ערעור בכתב, איפשרנו לו לעשות כן אף מעבר לפרק הזמן שביקש בקבענו כדלקמן: "לאפשר למערער להגיש עד לא יאוחר מיום 25.8.2022 את נימוקי הערעור הכתובים אותם ערך, לדבריו, זה מכבר ולא הגישם עד עתה. המערער יוכל להגיש את נימוקי הערעור בעותק אחד בלבד וגם לא בפורמט המקובל להגשת כתבי טענות בית המשפט. בהיעדר הגשת נימוקי הערעור עד למועד האמור, יינתן פסק דין על בסיס הטיעונים שנשמעו לפנינו".

אולם חרף האמור לעיל, לא הוגשה כל השלמת טיעון בדמות נימוקי ערעור בכתב, ולמעשה כעולה מהאמור לעיל המערער מטעמיו לא עשה כן למרות שביקש ונעתרנו לבקשתו. גם לסבלנות המופלגת אשר בית משפט זה גילה כלפי המערער במרוצת השנים יש לשים סוף. בשלה אפוא העת להכריע בערעור.

עיקר טענות הצדדים בערעור

18. כפי שיפורט בהמשך, טיעוני המערער בדיון בערעור התייחסו בהרחבה למכלול הנושאים הרלוונטיים שבמחלוקת, להם הוא טוען ועליהם חלק בבית המשפט קמא.

19. "לא היה רצח" - באלו המילים המערער פתח את טיעונו לגוף הערעור, וכל אשר טען מרגע זה ואילך נועד להוכיח, לעגן ולייסד טענה זו. לשיטת המערער, לא הוא ביצע את "הדקירה הממיתה", ואף ייתכן כי זו כלל לא התרחשה בזירה, ממספר טעמים.

ראשית, המערער הסיק מחוות הדעת הפתולוגית של ד"ר חן קוגל (ת/43) כי מתוך מכלול הדקירות בגוף המנוחה, כחמישים במספר, רק 3 דקירות היו בעלות פוטנציאל המתה בעוד היתר הן "דקירות שטחיות". דקירה אחת בצד שמאל של בית החזה, אשר יצרה כיס חלל אוויר בגוף המנוחה, ודקירה נוספת באזור הכבד - בשתייהן יש כדי להמית אדם, אלמלא מוענק טיפול רפואי הולם בפרק זמן סביר. לעומתן, הדקירה השלישית - "הדקירה הממיתה", בגזע המוח קטלנית במובן שהיא הורגת אדם בשניות בודדות.

לטענת המערער, מהודעת הפרמדיק (ת/29) עולה כי אמנם למנוחה לא היה דופק או נשימה בהגיעם לזירה, אולם לאחר שהחל בפעולות החייאה, הדופק של המנוחה שב אליה והיא פונתה לבית החולים בעודה בחיים. על כן, לשיטת המערער לא ייתכן כי הוא זה שביצע את "הדקירה הממיתה" בזירה, שאם כן, הכיצד המנוחה פונתה לבית החולים בעודה בחיים?

שנית, המערער טען כי המנוחה שכבה על גבה במהלך המאבק איתו ובמשך כל האירוע, וביתר דיוק "המנוחה שכבה על הרצפה מהרגע הראשון והיא על הרצפה, לרוחב המסדרון ראשה לכיוון המעקה" (פרו' מיום 3.8.2022 עמ' 20 ש' 35-37). כך עולה לשיטתו גם מצפייה בתמונות מהזירה בהן ישנו "ריבוע לבן באמצע כל השלולית האדומה שהיא גדולה... מהו הריבוע? מנח גב של המנוחה" (שם, עמ' 23 ש' 4-6), וכך גם, לטענתו, עולה מדברי השכנים בחקירתם במשטרה.

בהינתן האמור, המערער טען כי אין אפשרות שהוא זה שביצע את "הדקירה הממיתה" בעורפה של המנוחה. הוסיף והדגיש, כי אף ד"ר קוגל בחוות דעתו טען כי "לצורך ביצוע הדקירה צריך הינף" (שם, עמ' 21 ש' 1) וכי "היה צריך להפוך ולסובב את המנוחה כדי להגיע לדקירה הממיתה" (שם, עמ' 22 ש' 8).

שלישית, לשיטת המערער, בהנחה שנכונה עמדת המשיבה לפיה במהלך האירוע ראשה של המנוחה היה מונח על המעקה, אזי "אם היא נשענה על הסורג כל הדם לאן יתיז? לכיוון הדם שלה לכיוון אחורה לא לכיוון קדימה", ואילו לטענתו לא נמצא דם על המדרגות, על הקיר או על ה"אנך" (כך במקור - 'א') (שם, עמ' 25 ש' 32-עמ' 26 ש' 10; עמ' 32 ש' 31-32). כמו כן, המערער טוען כי כלל "אי אפשר להגיע" לבצע את הדקירה, לו ראש המנוחה נשען על המעקה כטענת המשיבה (שם, עמ' 25 ש' 20-23).

20. בטיעונו בפניו, המערער ביקש להסתמך על חוות דעתו של ד"ר קוגל, ממנה הסיק כי פצע הקטילה לא נגרם בהכרח מסכין אלא ייתכן כי לדבריו "כל דבר שהוא למעשה בעל חוד מושחז יכול להיות" (שם, עמ' 26 ש' 19-28). משכך, לטענתו, "נשאלת השאלה זה האם כטענת בימ"ש והתביעה האירוע קרה במקום וכביכול מידי אני ובסכין שהחזקתי או קרה אחרי האירוע, איך קרה אחרי האירוע? לא צריך הסבר. פשוט מאוד, פונתה הגופה, המנוחה לוקחים אותה עם סימני חיים. מגיעה חיה לבית החולים, בבית חולים קורה מה שקורה, נפטרה. שנפטר האדם מזמינים אמבולנס לא יודע איזה, כנראה משהו מהאמבולנסים האלה, לפי התמונות אני יודע שקושרים את הגופה ושמים אותם בשקית ומפנים ישר לאבו כביר או קודם למקרר ואז לאבו כביר, לא יודע. בכל המעברים האלה באיזשהו מקום בדרך קרתה איזושהי תקלה או אני לא יודע מה, או משפיץ, או מדבר והרימו את האלונקה אני לא יודע מה, נהייתה פה מכה ברוחב 4.5 ס"מ. מצביע לעבר העורף" (שם, עמ' 16 ש' 32-עמ' 17 ש' 2).

21. המערער הרחיב וטען כי השכנים שהיו עדים לאירוע אינם מהימנים מאחר ששינו את גרסתם בעדותם בבית המשפט, כאשר חקירתם במשטרה, התומכת בגרסתו - לא הוגשה לבית המשפט; כי עדותה של לילך רצופה סתירות ושקרים; כי לא קיבל חומרים "קריטיים מהותיים" לאורך כל המשפט, על אף שביקש זאת; וכי ביחס לנסיבות התרחשות האירוע טען שהגיע לפגוש את המנוחה כדי לקבל "תצהיר", וכי נשא עמו את הסכין רק כדי להפחיד אותה.

22. מנגד, לשיטת המשיבה הוכח בבית המשפט המחוזי מעל לספק סביר כי המערער בעצמו ביצע את הדקירה הקטלנית אשר הביאה למות המנוחה, וכי בהגיעו לבניין מגורי המנוחה - התכוון ליטול את חייה. יצוין, כי בהעדר נימוקי

ערעור מטעמו של המערער המשיבה נאלצה להסתמך בעיקרי הטיעון שהגישה על תשובת המערער לכתב האישום ועל עדותו בבית המשפט המחוזי, והשלימה את טיעוניה בדיון בעקבות טיעוני המערער בעל פה בפנינו.

המשיבה סומכת ידיה על עדות ד"ר קוגל לפיה הפרמדיק טעה בסוברו כי המנוחה הייתה עודנה בחיים עת פונתה לבית החולים, וכי "הפעילות החשמלית שנרשמת במוניטור אינה מלמדת בהכרח על היותו של אדם בחיים". כמו כן, נטען כי האפשרות השנייה לפיה המנוחה נדקרה בגזע המוח בדרכה לבית החולים - נשללה באופן מבוסס בידי בית המשפט המחוזי.

אשר לטענות המערער כי לא ייתכן שביצע את "הדקירה הממיתה" בגוף המנוחה, נטען כי טענה זו נדחתה על יסוד עדויות וראיות מוצקות. כך, בין היתר, עדותם של השכנים, אשר חזו במעשה הרצח מטווח קרוב, ולפי עדותם המערער לא חדל מדקירותיו; עדותה של לילך שראתה את המערער תופס את המנוחה בשערה וגורר אותה; ריבוי הדקירות בגופה של המנוחה; והשתלשלות האירועים עובר לרצח, המלמדת על כוונת הקטילה שבמעשי המערער נוכח קנאותו והאובססיביות שלו כלפי המנוחה אשר הובילו לאיומים כלפיה ולהצטיידותו בסכין וגרזן.

ביחס לטענה כי ייתכן ופצע "הדקירה הממיתה" נגרם כתוצאה מנפילת המנוחה על "חפץ חד", נטען כי התמונות מזירת האירוע מלמדות כי לא היה כל חפץ חד בסביבת המנוחה אשר היה ביכולתו לגרום לפציעה הקטלנית.

בהתייחס לטענת המערער כי לא ייתכן שביצע את "הדקירה הממיתה" בעוד המנוחה שכבה על גבה במשך כל האירוע. נטען כי השכנים תיארו בעדותם "את מנח המנוחה כשהיא חצי יושבת שעונה על מעקה המדרגות"; כי גם לפי ד"ר קוגל זירת האירוע הייתה "דינמית" ודי היה להפוך את המנוחה על הצד לביצוע "הדקירה הממיתה"; וכי בניגוד לטענת המערער, בתמונות מהזירה אין כל "ריבוע" ללא דם.

23. בבחינת השפעת תיקון 137 לחוק העונשין, התשע"ט-2018 (להלן: הרפורמה בעבירות ההמתה), נטען כי אין בדין החדש כדי להוות דין מקל עם המערער, מאחר שמעשיו באים בגדרי עבירת הרצח בנסיבות מחמירות לפי סעיף 301א(א)(1) לחוק - "המעשה נעשה לאחר תכנון או לאחר הליך ממשי של שקילה וגיבוש החלטה להמית".

זאת, נוכח רכישת הגרזן והסכין ששימשה לרצח, כשבוע קודם אירוע הרצח; קיומו של איום קודם על חיי המנוחה; הצטיידות ביום הרצח בכלי ההמתה, אותם הביא עמו לבניין מגורי המנוחה; מארב ארוך שנמשך מספר שעות, בהן שקל את צעדיו; תקיפה מיידית ללא התגרות; העובדה כי מעשה ההמתה כלל כ-50 דקירות בגוף המנוחה; ואמרת המערער לאחר הרצח, בעת שישב בתחנת אוטובוס סמוכה כי דקר את המנוחה מן הטעם ש"היא זונה הולכת עם גברים נשואים".

דיון והכרעה

24. המערער הציב במוקד הערעור סוגיה עובדתית - האם הוא שביצע את "הדקירה הממיתה" אם לאו. לצורך בחינת טענה זו אניח לטובת המערער, הנחה שאינה מובנת מאליה, כי אם ייקבע שלא הוא ביצע את "הדקירה הממיתה", יוותר ספק סביר ביחס לאשמו ברצח המנוחה.

25. לאחר ששמענו כאמור בהרחבה רבה את טענות המערער, השתכנעתי כי יש לדחות את הערעור וכי המערער הוא זה שביצע את "הדקירה הממיתה". צבר הראיות נגד המערער הוא חד משמעי - עדויות מהימנות על אשר התרחש עובר לאירוע הרצח, במהלכו ולאחריו; ראיות ברורות אודות אופן מות המנוחה ונסיבות ביצוע העבירות; ועדויות וראיות למכביר המלמדות על התנהלות המערער כלפי המנוחה בימים שלפני הרצח, ועל המניע להתרחשותו.

המנוחה נדקרה כ-50 דקירות בגופה במהלך אירוע הרצח - בראשה, בפניה, חזה, בטנה, עכוזה, רגליה וידיה. המערער, מכיר כאמור באחריותו לדקירות בגוף המנוחה, ואין לי אלא להביא דברים בשם אומרם: "כן. כל הדקירות אמרתי שכל מה שקרה בין אם אני מודע ובין אם לא מודע, בין אם יש או אין אחריות פלילית לגבי אין ספק שהוא מעשה ידני אני ובלבד שנעשה בסכין, הייתי איתה לבד בגרם המדרגות ולא היה אדם אחר, אני גם זה שיצא עם הסכין מהמקום... כל מה שאירע שם זה ממני" (פרו' מיום 3.8.2022 עמ' 16 ש' 17-22), ואילו ביחס ל"דקירה הממיתה" עמד על טענתו כי זו "אינה דקירה אלא כפי הנראה מכה שלא אירעה בזירה" (שם, עמ' 13-14).

אם כך, בבסיס הערעור טענה עובדתית דחוקה לפיה חרף העובדה שהמערער אחראי לעשרות הדקירות בגוף המנוחה באמצעות הסכין שאחז בידו - אין הוא אחראי ל"דקירה הממיתה". טענה זו נדחתה בצדק רב על ידי בית המשפט המחוזי, ולא הוצגה לפנינו כל עילה להתערב בקביעתו זו.

26. הערעור נסוב אפוא על קביעות עובדה ומהימנות. משכך, נקודת המוצא לדיוננו תהא כי ערכאת הערעור לא נוהגת להתערב בקביעות מסוג זה שנקבעו על ידי הערכאה הדיונית אשר התרשמה באורח ישיר מהעדויות שהובאו בפניה ומהשתלבותן במארג הראייתי (ע"פ 6322/20 רחאל נ' מדינת ישראל, פסקה 26 (18.9.2022)). מטעמיה של הלכה זו הוא כי ישנו יתרון מובהק לערכאה הדיונית המתרשמת באופן בלתי אמצעי מהעדויות שמוצגות לפנייה (ע"פ 3879/21 סלומון נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (10.8.2022)).

27. את אשר התרחש באירוע הרצח, ניתן ללמוד באופן ישיר מהראיות והעדויות המתייחסות לרצח, בין היתר, אמרות העדים, הראיות ונסיבות האירוע; ובאופן משני מהאירועים שקדמו לרצח, ובכללם אמרות המנוחה עצמה.

רשימה ארוכה ומפורטת של ראיות ועדויות קושרת בעבותות את המערער לביצוע "הדקירה הממיתה", ומובילה למסקנה כי הוא זה שביצע את הדקירה בראשה של המנוחה אשר הובילה למותה. על חלקן, אעמוד בהרחבה.

עדות לילך

28. לילך רוקח ראתה, בעת שהמתינה ברכבה למנוחה, את המדרגות הראשונות של הבניין ואת המנוחה "יורדת ממש לאט, כאילו היא חששה... ואז ממש לפני שהיא סיימה לרדת את המדרגות, אה, פתאום אני רואה את שמואל מגיע מהצד, מצד המדרגות, מבפנים וגורר אותה תופס אותה בשערות וגורר אותה למטה" (פרו' מיום 16.7.2015 עמ' 216 ש' 8; עמ' 218 ש' 15-17). ברגע זה, לפי עדותה, היא כבר לא ראתה את המנוחה ואת המערער, אך "זכורה לי צעקה של טלי, לילך תעזרי לי, משהו כזה, צרחה שלה" (שם, עמ' 220 ש' 5-6). בעוד לילך חיפשה עזרה ברחוב, המערער יצא מהבניין ועבר למולה כאשר מבטו מופנה ישר "סוג של זומבי כזה".

עמוד 13

לילך מתארת כי נכנסה לבניין ומצאה את המנוחה כשהיא "שכבה על הרצפה בתוך שלולית גדולה של דם", עוד הבחינה "אני רואה חתך מתחת לאוזן... חתך אחד הגדול הזה משם יצא המון דם... בצוואר מתחת לאוזן.. זה היה בצד ימין שלה. כי היד הזאת, אני החזקתי לה את החור... את החתך שהיה. פשוט החזקתי כדי למנוע... למנוע מהדם לצאת" (שם, עמ' 223 ש' 16-30). בשלב מסוים העידה כי הבן ש', החליף אותה ולחץ על הצוואר ולאחר מספר רגעים הפרמדיק החליף גם אותו.

עדות השכנים

29. במהלך הרצח, השכנים המתגוררים בקומת הקרקע בבניין יצאו מדירתם לשמע צעקות "הצילו" של המנוחה. כאשר פתחו את דלת הדירה נגלה לעיניהם המחזה הבא, כלשון השכן מ': "פתחתי את הדלת, ראיתי שאישה שוכבת על הרצפה, מעל האישה הזאת איזה גבר דוקר אותה בצד שמאל... הוא לא הפסיק לדקור. מוציא את היד חוזר דוקר, מוציא את היד חוזר דוקר" (פרו' מיום 6.12.2015 עמ' 316-320).

השכן פ' הוסיף ותיאר כי המערער עמד בפישוק מעל המנוחה, כך שהיא שכובה חלקית על הרצפה בין רגליו, וכאשר "חצי מהגב שלה, מהגוף שלה גם היה על המעקה... בערך 20 ס"מ מהגובה של הגב שלה היה על המעקה והראש שלה", בעוד המערער מתכופף קצת ודוקר את המנוחה "מעל החזה שלה" (שם, עמ' 358 ש' 17-30).

עדות הבן ש'

30. עד נוסף באירוע הרצח, היה הבן ש', אשר העיד כי המנוח הפציר בו שוב ושוב כי יסייע לו לשוב לאמו - המנוחה, אולם זו האחרונה סירבה לשמוע על המערער ובקשותיו (פרו' מיום 22.12.2015 עמ' 410 ש' 14-עמ' 411 ש' 14). עוד תיאר כי נפגש עם המערער בסמוך למקלט, הבהיר לו כי המנוחה לא מוכנה להיפגש עמו ולשאלתו "כדאי לי לעלות?" השיב "לא, אסור לך לעלות" (שם, עמ' 417 ש' 10). במעמד זה, המערער הציג לבן ש' הודעה בה רשם כי "השכול מלווה אותו לכל מקום", ובטרם שב הבן ש' לדירה ביקש "תדבר איתה לפני שיקרה משהו קיצוני" (שם, עמ' 418 ש' 1), ואמר לבנו כי הוא הולך מהמקום.

בדירה, הבן ש' נכנס והסתגר בחדרו לאחר ששמע את המנוחה משוחחת עם המערער בטלפון ומבהירה לו כי היא מוכנה לוותר על התלונה במשטרה, אבל לא להיפגש איתו ומוסיפה כי "אני אמות ולא אחזור אליך" (שם, עמ' 419 ש' 5-18; עמ' 420 ש' 4-5). לפתע, מעיד הבן ש', כי שמע צעקות, רץ במדרגות ושם "ראיתי את לילך מעליה כאילו וראיתי את לילך עם היד ככה... עם היד בצוואר חוסמת לה את החור שהיה שם, זה גם הדקירה היחידה שראיתי באותו רגע, חשבתי שזה רק זה, אז באיתי, הזזתי את לילך לצד ושמתי את היד במקומה... ראיתי שלולית ענקית של דם" (שם, עמ' 420 ש' 12-עמ' 421 ש' 1).

הודעת ס' ג'

31. בסמוך לאחר הרצח, המערער העיד כי יצא מהבניין, חצה את הכביש והתיישב בתחנת אוטובוס, שם פגש את

ס' ג', אשר בהודעה שמסר במשטרה (ת/26) תיאר כי "הסתכלתי לכיוון של בנין 713 כניסה ב' וראיתי בן אדם יוצא עם סכין ביד... הוא חלף על פניי במרחק של מטר אחד, ראיתי שהידיים שלו מלאים בדם והיססתי לעצור אותו. אני שמעתי צעקות מכיוון הבניין. משהו הוא דקר אותה... אמרתי לו תשב תירגע. הוא התיישב והדליק סיגריה ואמר לי הזמנתם משטרה? אני אמרתי לו המשטרה בדרך רק תגיד לי למה דקרת אותה ואז הוא אמר לי שהיא זונה הולכת עם גברים נשואים" ובהמשך במענה לשאלת החוקר "כששאלת את החשוד [המערער - י' א'] למה דקרת אותה הוא הודה שדקר את האישה?" השיב ס' ג' "כן הוא הודה ואמר שהיא זונה והולכת עם גברים נשואים".

יוצא אפוא כי עדויות לילך, השכנים, הבן ש' ו-ס' ג' מציירות יחדיו לפרטי פרטים תמונה מלאה של אשר התרחש באירוע הרצח, לפניו ולאחריו.

32. עדויות אלו סותרות את טענת החפות של המערער ובעוד שבית המשפט המחוזי אימץ אותן, ביחס לעדות המערער קבע כי "הנאשם אינו מעורר לא אמינות ולא מהימנות. מדובר באדם, אשר לצד שפתו הבוטה, הנו מתוחכם, מניפולטיבי, יודע לנסח היטב את דבריו ולדייק במילותיו תוך שהקפיד ללכת בין הטיפות ולערפל תשובותיו מקום שעומת עם הראיות" (הכרעת הדין, פסקה 87).

33. נוסף לעדויות, ניתן להבחין בנקל בתמונות מזירת האירוע בכתמי דם גדולים בסמוך למעקה, היינו, במיקום ראשה של המנוחה בעת המעשים (תמונות מס' 7, 9, 12; ראו גם: ת/25), וכמות דם היוצרת "שלולית ענקית של דם", על התהוותה בזמן אמת, העידו, כאמור, לילך, הבן ש' והמערער בעצמו.

34. העדויות והראיות לעיל אודות אירוע הרצח, מלמדות על כוונת הקטילה של המערער במעשיו; על האינטנסיביות של 50 הדקירות אחת אחרי השנייה; על פצע הדקירה הגדול בצוואר המנוחה ממנו ניגר דם רב; ועל העובדה כי "הדקירה הממיתה" אשר המיתה את המנוחה תוך שניות בודדות התרחשה בזירת הרצח, וזו בוצעה בידי המערער - הוא ולא אחר.

הודעת הפרמדיק וחוות הדעת של ד"ר קוגל (ת/43)

35. המערער, שב וטוען, כמפורט לעיל בהרחבה, כי "לא היה רצח" מאחר שלא ייתכן כי הוא זה שביצע את "הדקירה הממיתה". טענה זו, נדחתה בבית המשפט המחוזי ואף אני איני מוצא לקבלה משזו ניצבת בסתירה חזיתית לעדויות, לראיות ולקביעות שבעובדה של בית המשפט המחוזי.

36. בהודעת הפרמדיק (ת/29) אשר נכח בזירה תועד כי "נכנסתי לבנין וראיתי את האישה בקומת הכניסה שוכבת בתוך שלולית ענקית של דם... ניגשתי לאישה ישר וזיהיתי את הדקירה באזור הקורטיד, דקירה יחסית גדולה, דהיינו בעורק הראשי בצוואר מתחת לאוזן... לציין, שלא היה דופק ולא הייתה נשימה". מאוחר יותר, ד"ר קוגל קבע, בהסתמך על חוות דעתו (ת/43) כי "סיבת המוות נובעת מדקירה בצוואר מאחור... להב הסכין... נכנס לתוך גזע המוח והמוח הקטן וגרם שם לחתך וגם שפך דם מאד גדול שזה מוות מידי הדבר הזה" (פרו' מיום 24.1.2017 עמ' 543 ש' (25-19)).

37. את כובד טיעונו, המערער תולה בשילוב שבין הבהרת ד"ר קוגל לפיה "הדקירה הממיתה" הביאה למותה של המנוחה תוך שניות בודדות, לבין הודעתו של הפרמדיק לפיה לאחר שנעשו במנוחה פעולות החייה היא פונתה לבית החולים כשהוא מזהה אותות דופק בקרבה ובעודה בחיים.

אולם, בעדותו, ד"ר קוגל שלל את ההתרשמות מאותות הלב כמלמדים על כך שהמנוחה הייתה עדיין בחיים, וקבע כי "הלב יש לו מעבר חשמלי אוטונומי... אותות חשמליים בלב יכולים לעבוד בלי שהלב מתכווץ ואנחנו רואים את זה במוניטור. כלומר העובדה שאתה רואה פעילות חשמלית של הלב איננה אומרת שהלב עובד ואיננה אומרת שהבן אדם בחיים זה לא משנה". בהתייחס להודעת הפרמדיק כי המנוחה הייתה בחיים הבהיר כי "הם טעו או שהדקירה הייתה אחר כך" (שם, עמ' 566 ש' 28-עמ' 568 ש' 8), ומאחר שנוכח העדויות והראיות ברי כי הדקירה הממיתה בוצעה בזירת האירוע, לא נותר אלא להסיק כי הפרמדיק טעה באבחנתו כי המנוחה הייתה בחיים בעת פינויה לבית החולים.

אשר לתנוחת המנוחה בעת האירוע ולאופן ביצוע "הדקירה הממיתה", ד"ר קוגל בעדותו סבר כי הזירה הייתה "דינמית הקורבן זז", וכי לשם ביצוע "הדקירה הממיתה" "לא צריך להפוך אותה לגמרי. אבל לפחות כאשר החלק הזה יהיה חשוף החלק האחורי... או על הצד לפחות על הצד" (שם, עמ' 564 ש' 1-16). תמונה זו שתוארה בידי המומחה מבלי שנכח בזירה, ואף לא ראה תמונות שלה, עולה בקנה אחד עם עדותם של השכנים כי ראשה של המנוחה ומקצת גבה נשענו חלקית על המעקה. יוצא אפוא כי ביצוע "הדקירה הממיתה" בידי המערער - אפשרי ומסתבר.

כך, גם השערת המערער כי פצע "הדקירה הממיתה" לא נגרם כתוצאה מהסכין שלו אלא בדרך אחרת בידי "כל דבר שהוא למעשה בעל חוד מושחז" כלשון המערער - אינה מתיישבת עם הראיות והעדויות. אמנם, ד"ר קוגל בחוות דעתו לא יכול היה לשלול את היווצרות הדקירות בגוף המנוחה בידי מספר כלים שונים בשל אופן הניתוח שבוצעה (שם, עמ' 554). אולם, מכל מקום אין ולא נמצא בזירת האירוע "כלי חד שיש לו צורה של להב. אם יש סורג שם שהוא בצורה של להב והוא מושחז" כתיאור ד"ר קוגל (שם, עמ' 552 ש' 14-15), אשר היה ביכולתו לגרום לפצע "הדקירה הממיתה", ומאחר שנקבע כממצא עובדתי כי "הדקירה הממיתה" התרחשה בזירת האירוע - אין בסיס לטענה כי המנוחה נדקרה במקום אחר על ידי חפץ עלום במהלך "כל המעברים האלה באיזשהו מקום בדרך קרתה איזושהי תקלה או אני לא יודע מה, או משפיץ, או מדבר והרימו את האלונקה אני לא יודע מה" כטענת המערער.

בהקשר זה, אין לי אלא לאמץ את קביעת בית המשפט קמא בהכרעת דינו (פסקה 87) באשר לטענת המערער כי "הדקירה הממיתה" אינה פרי מעשה ידיו, בצינו כדלקמן: "טענה זו אינה מתיישבת כלל וכלל עם הראיות ואינה אלא קנה קש... הנאשם [המערער - י' א'] מתעלם מראיות ישירות וברורות אשר פורטו", אף אני התייחסתי לראיות האמורות בהרחבה, כמפורט לעיל ולהלן.

נסיבות ואירועים עובר לרצח

38. די באמור עד כה כדי להוכיח מעל לספק סביר את אשמתו של המערער ברצח המנוחה, בצד זאת, כחיזוק נוסף למסקנה זו נזקפים אירועים ונסיבות שהתרחשו עובר לרצח המלמדים על השתלשלות האירועים שהובילו לרצח, ועל המניע למעשי המערער ואופיים. בכללם, אמרות המנוחה לקרוביה, אשר התקבלו בבית המשפט המחוזי לפי סעיף 10 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971.

בני משפחת המנוחה וחבריה לעבודה, תיארו בעדויותיהם תמונה עגומה של מסכת אימים ומכות חוזרות ונשנות מצד המערער כלפי המנוחה. הבן ש' תיאר, מפי המערער, כי זה האחרון התלהם וקילל "אני ארצח אותך את אימא שלך ואת אחותך" (פרו' מיום 22.12.2015 עמ' 406 ש' 15) לאחר שהופתע מדברי המנוחה בביתה של איזולדה. בסמוך, הבן ש' הבחין בסימנים של מכות בגופה של המנוחה - אמו, והעיד כי מאותו הרגע "היא הייתה כבויה... כמו אחרי טראומה, כאילו מפוחדת" (שם, עמ' 409 ש' 14). יהודית, אמה של המנוחה, אשר בביתה התגוררה המנוחה עובר לרצח, העידה על החשש התמידי של המנוחה מפני הירצחה ואף שאלה את אמה "אמא, אם הוא יהרוג אותי את תשמרי על הילדים?" (פרו' מיום 16.7.2015 עמ' 292 ש' 19). רן אלישע, מנהל החברה בה עבדה המנוחה, העיד שהמנוחה חרדה מהגשת תלונה במשטרה על מעשי המערער, וכשבסוף אזרה אומץ ואמרה למערער כי לעולם לא תחזור אליו הוא הגיב "עוד הרבה דם יטפטף מהגוף שלך" (פרו' מיום 1.3.2017 עמ' 567 ש' 9-10).

39. אשר לנסיבות הגעת המערער לבניין מגורי המנוחה, המערער טוען כי ביקש להשיג "תצהיר" לביטול התלונה. אולם, כפי שהעידה לילך, המערער תקף את המנוחה למן הרגע הראשון, ללא כל ניסיון הידברות נראה לעין. הבן ש' בעדותו הוסיף כי "אני גם אמרתי לו כאילו אתה מפחד כל הקטע של התיקים שהיא הלבשה עליך אז היא גם מוכנה לבטל אותם וגם אין לך מה לפגוש אותה כי זה עוד יותר יגרום לבלגאן" (פרו' מיום 22.12.2015 עמ' 418 ש' 22-23). חרף האמור, המערער נותר בבניין, ארב למנוחה ותקף אותה בהזדמנות הראשונה, ללמדך כי עבורו לא די היה ב"תצהיר" כזה או אחר, אלא גמר אומר בליבו - להמית את המנוחה.

העדויות והראיות, מלמדות היטב על האובססיביות של המערער כלפי המנוחה; על המכות והאימים שספגה ממנו במשך שנים; על זעמו וכעסו המצטברים שהובילו אותו לביצוע המעשים, ועל כוונותיו ביום הרצח, שעה שארב למנוחה בבניין מגוריה כאשר הוא נושא סכין, עד שתקף אותה והביא למותה.

40. יוצא אפוא כי מעשי המערער באים בגדרי עבירת הרצח לפי סעיף 300(א)(2) לחוק, בנוסחו הקודם, כפי שפירט בית המשפט המחוזי. ביסוד מעשי המערער ניצבת החלטתו להמית את המנוחה כפי שניתן ללמוד מהשימוש בסכין, כמות הדקירות וטיבן, והמניע למעשים; המערער הכין את עצמו למפגש עם המנוחה, הצטייד מראש בסכין וגרזן וארב למנוחה זמן ממושך בטרם תקף אותה; מנגד, המנוחה מצדה, לא "התגרתה" במערער, ואין במעשיה הפרטיים, אם בכלל, ב-ד' אמותיה כדי לייסד קנטור.

41. בשולי הדברים, יצוין כי המערער לא טען דבר על השפעת הרפורמה בעבירות ההמתה בעניינו, ובדיון שלפנינו הבהיר כי הוא כלל לא מכיר את הרפורמה. יוער, כי גם במישור זה, וכפי שהבהרתי למערער בדיון, יש להצר על סירובו הנחרץ להיעזר בסנגור, שמא היה בכוחו של זה האחרון להתייחס כדבעי לתחולת הרפורמה בעניינו של המערער.

יחד עם זאת, לא אפטור עצמי מלבחון סוגיה זו בנסיבות דנן. בהינתן המפורט לעיל, ברי כי מעשי המערער נכנסים לגדרי עבירת הרצח בנסיבות מחמירות תחת הנסיבה המנויה בסעיף 301א(א)(1) לחוק - "המעשה נעשה לאחר תכנון או לאחר הליך ממשי של שקילה וגיבוש החלטה להמית". משכך, הרפורמה תהווה דין מקל עם המערער רק אם יוחל בעניינו "פתח המילוט" (סעיף 301א(ב) לחוק), מאחר שבמקרה זה העונש אשר ייגזר על המערער יהא עונש מאסר עולם כעונש מרבי ולא כעונש חובה.

אולם, עניינו של המערער אינו בא בשערי "פתח המילוט" - להט מעשיו וההכנה לקראתם והאובססיביות והזעם

שהתבטאו ברצף עשרות הדקירות הברוטליות מבססים את אשמתו של המערער. כך, שלא נותר ספק כי הרשעתו בעבירת הרצח לפי סעיף 300(א)(2) לחוק, בנוסחו הקודם, ועונש המאסר עולם שהוטל עליו, בדין יסודם.

יודגש כי, באת כוח המשיבה ציינה בטיעוניה בדיון כי בעניינו של המערער מתקיימות, לשיטתה, לפחות שתי נסיבות מחמירות נוספות (סעיף 301א(א)(6) לחוק; וסעיף 301א(א)(7) לחוק), ואולם לדבריה "הנסיבה הראשונה מתקיימת במלוא עוצמתה כאן ודי בכך" (פרו' מיום 3.8.2022 עמ' 34 ש' 30-37). בנסיבות אלה, סברתי שלא להידרש להתקיימותן של נסיבות מחמירות נוספות, ואסתפק בקביעתי כי אכן המערער בא בגדרה של הנסיבה המחמירה כאמור לעיל, קרי "המעשה נעשה לאחר תכנון או לאחר הליך ממשי של שקילה וגיבוש החלטה להמית".

סוף דבר

42. יוער, כי בית משפט זה נהג כלפי המערער בכבוד ובנימוס, כפי שהוא נוהג כלפי כל בעל דין אחר הבא בשעריו. אולם, בית המשפט לא זכה ליחס דומה מצדו של המערער. המערער פנה בזלזול ובוטות אל שופטי ההרכב, בהטיחו דברי בלע כלפי המותב - בערכאה זו ובערכאה הדיונית; השמיץ, עלב וגידף את כוח המשיבה; התפרץ לדברי באת כוח המשיבה ודברי שופטי ההרכב; ואף נהג בחוסר רגישות משווע כלפי משפחת המנוחה שנכחו בדיון. אין לי אלא לציין את אורך רוחה של הפרקליטה, אשר נהגה במקצועיות תחת מתקפותיו של המערער כלפיה.

43. כמו כן, במידה מסוימת האיפוק שבית משפט זה הפגין במהלך השנים כלפי המערער במישור הדיוני הקשה על משפחת המנוחה אשר ביקשה לשים, ככל שניתן, את האירוע הנורא מאחוריה. כפי שלמדנו מהתגובות שהוגשו לבקשות הארכה השונות ומדברי נציגת המשפחה בדיון בערעור, המשפחה התקשתה לעשות כן ללא הכרעה בערעור. איני מקל ראש כלל ועיקר בפגיעה שנגרמה למשפחה מכך, אולם האפשרות כי המערער ימשיך לרצות עונש של מאסר עולם מבלי שהערעור ידון לגופו - קשתה עלינו. מכאן האיפוק והסבלנות החריגים שהופגנו כלפי המערער. כפי שמשפחת המנוחה גילתה אצילות נפש ראויה להערכה במהלך הדיון בערעור, אין לי אלא לקוות כי תוכל להבין גם את השיקולים שעמדו לנגד עיניו של בית המשפט בהיבט זה, על מותביו השונים שקדמו למותב זה.

44. לאחר שנים של פרידות ומריבות, אביטל (טלי) החליטה לשים קץ למערכת היחסים עם המערער, וביקשה להתגרש ממנו. רצונה נתקל בסירובו העיקש של המערער אשר מאן להשלים עם כוונתה להיפרד ממנו ולפנות כל אחד לדרכו. המחשבה כי אביטל עוזבת אותו ולא תשוב עוד לא התקבלה על ידי המערער, והוא זעם על מה שסבר כקשריה עם אחרים, חרף העובדה שהם חיו בנפרד במשך כשלוש שנים, והיו בעיצומו של הליך גירושין. אין לי אלא לשוב ולציין את אשר כתבתי רק לאחרונה במקרה אחר:

"יש לומר כי המחשבה שבת זוג, בהווה או בעבר, היא קניינו של בן זוגה מעתה ועד עולם; ולא, חיה מוטלים בסכנה, כפי שאנו עדים לאחרונה; היא תפיסה מעוותת מיסודה החוצה עדות ודתות אשר אין לה מקום בחברה בישראל. תופעה עגומה זו יש לעקור מן השורש, וליתן לכך ביטוי הולם בעונש הנגזר על עבריינים שנוהגים כך" (ע"פ 1213/21 וואסה נ' מדינת ישראל, פסקה 25 (11.8.2022)).

45. בסופו של דבר, לפנינו מקרה טראגי ומצער נוסף של אלימות קטלנית של גבר כלפי פרודתו. החשש והאימה

מפני מעשי המערער, העיבו על אביטל רוקח ז"ל, על בני משפחתה ועל חבריה לעבודה בשבועות שקדמו לרצח, כמו מבשרים על הנורא מכל שעומד להתרחש, בעודם עושים כל שביכולתם כדי למנוע את הרצח, ללא הועיל.

46. אציע אפוא לחברתי ולחברי כי נדחה את הערעור על שני חלקיו.

שופט

השופטת ג' כנפי-שטייניץ:

אני מסכימה.

שופטת

השופט י' כשר:

אני מסכים.

שופט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' אלרון.

ניתן היום, ז' בתשרי התשפ"ג (2.10.2022).

שופט

שופטת

שופט
